

Lasten Suometar.

— Lisälehti Suometarelle, perjantaina 13 p. Kesäkuussa. —

N°. 8.

Sitä kunsta kuuleminen, jonka juuresa asunto.

W. 1856.

Nikolainkirkko Helsingissä.

Tämän kuvan on joku teistä ennenki nähnyt, mutta useimmat eivät ole nähneet; sitä syystä panemme sen tähän katseltavaksi. Se kuvaa Nikolainkirkkoa pääkaupungissamme.

Tämä kirkko on kaunis sekä ulkoa että sisästä. Se seisoo Senaattitorin pohjoisvarrella pienenosen nuoren kummulla, josta se juhlallisena korottaa finistä, kullan karvassilla tähdillä koristettua torniansa. Tämän tornin päällä välkkyh myöski kullan karwanen, ympyräinen pallo, josta risti nousee taivasta lohden, muistuttaen ristiin nautitusta vapautajastamme, Kristuksesta. Tornikello osoittaa neljältä kulmalta viisareilla ajan kulkua. Iste päätornin ympärillä on neljä pienempää tornia ja katolla seisoo kahdentoista Apostolin kuvat. Mainitulle torille päin on suuri kivi rappu rakettu ja sen kahdenpuolen kivi rakennus, joista toinen on tapuli; kolme

suurta, hyvä-äänistä kirkonkelloa kutsuu sitä Helsingin asujia jumalanpalvelukseen.

Katsokaamme kirkon sisustaksi. Kun pää ovesta astumme sisään, näemme kaaren vuotoisen, valkeaksi maalatun alttarin ja sen kumpaisellaki puolella kahden enkelin kuvan, jotka polvillansa ifänänänsä kuin wartioivat tätä pyhää paikkaa. Alttarin pöydällä näemme hopeaiset kynttiläjalat, kalkan ja muut siihen kuuluvat kalut, ja sen yläpuolella seisoo seinää vasten suuri taulu, joka kuvaa Kristuksen häntaan lastemista, ja jonka ylälaidalla luemme sanat: „Synetimme edestä ulosannettu“. Vastapäätä alttaria ovat urut, joiden kaunis soitto herättää kuulijoiden sydämiä Luojan ylistämiseen ja tekee jumalanpalveluksen hartaammaksi. Saarnastuoli on kullatuilla kulmilla koristettu, penkit lakeeratusta koiruupuusta. Lattia sileiksi hakatuista kivistä. Laipiosta riip-

puu wiis kullattua synttäläkrunua. Lehtaria on neljä urkulehtarin kanssa.

W:na 1830 ruwettiin tätä kirjkoa rakentamaan ja w. 1852 wihittiin se. Mutta jo w:na 1840 oli se niin walmis, että siinä voititiin pitää juhlallinen jumalanpalvelus Suomen Yliopiston muistoksi, joka silloin oli perustuspäiwästänsä waukuttanut kaksi sataa vuotta ja lewittänyt tiedon ja taidon hedelmiä Suomen asujille.

Tohtori Lutherin kirje pojallensa.

Tohtori Luther on teille, nuoret lukijani, entuudesta tuttu. Tämän lehden 4:sä n:sa sanoinme hänen olleen pereskunnasansa iloisen ja leikkilisen. Niin hän tosti olitti, tämä ikuisesti muistettava uskon sankari ja Jumalan mies. Hän oli hellä ja lempeä isä, mutta tottelemattomia lapsia hän kuritti tarwista myöten. Usein tawattiin hän lasten kanssa leikkimässä ja puhelemassa. Kerran lausui hän ystäwillensä: „elköön kukaan pitäkö itseänsä liian wiisaana, elköönkää ylenkatsoko lasten leikkilöitä. Kristuksen piti, kun tahtoi ihmisiä kaswattaa, ruweta ihmiseksi. Meidän täytyy lapsia kaswattaessa ruweta lapsiksi“. Tämän konstin osasi tohtori Luther erinomaisella tawalla. Sen todistaa seuraawa kirje, jonka hän lesken kiireen, painawia uskonasioita toimittaesansa Augsburgin waltiopäiwillä, w:na 1530 kirjoitti wanhimmalle pojallensa, joka silloin oli neljän vuoden wanha. Warmaan luette ilosella mielellä tämän kirjeen. Se kuuluu suomeksi näin:

„Rakas Zuhanani!

Armo ja rauha Kristuksessa, sydämeistä rakastettu poikaiseni! Mielelläni näen sen, että hywästi opit ja ahlerasti rukoilet. Tee niin, poikaiseni, ja tee niin altis. Kun kotiin tulen, tuon sinulle kauniin marffinalahjan. Minä tiedän sorean ja iloisen puutarhan, jossa monta lasta käwelee. Heillä on pienet kullankarwaset nutut päällä ja poimivat kauniita omenoita puista, ja peronia, marjoja, plommonia ja krikonia, laulawat, juoksewat ja owat iloiset; heillä on myös pienoiset, kauniit bewoset kultailla suitsilla ja hopeisilla satuloilla. Minä kysyin mieheltä, joka on puutarhan omistaja, kenen lapset oliwat. Silloin sanoi hän: ne owat semmoista lapsia, jotka halullisesti rukoilewat, oppiwat ja owat jumaliset.

Silloin sanoin minä: armas mies! myöski minulla on poika, jonka nimi on pient Zuhana, eikä hänki sais tulla puutarhaan, että myös sais syödä tuommoista kauniita omenoita ja peronia ja ratsastaa tuommoisilla stewillä, pienillä bewosilla, ja leikitä näiden lasten kanssa? Silloin sanoi mies: jos mieluisesti rukoilee, on oppiwainen ja jumalinen, niin hänki saapi tulla puutarhaan, loppus ja Jost myös, ja kun kaikki tulewat, niin saawat pilliä, huiluja, soittoja ja kaikellaisia wiuluja, ynnä myös tanssia ja ampua pienillä jousipyssyillä.

Ja hän näytti minulle puutarhasa sielän ja soman niityn, joka oli tanssia warten tehty; siellä riippui kultaista pilliä, huiluja ja stewiä hopeisia jousipyssyjä. Mutta se oli warhain aamulla, niin etteiwät lapset olleet vielä syöneet; sentähden en woinut odottaa tanssia, waan sanoin miehelle: ah, armas herra! minä tahdon paikalla mennä pois ja kirjoittaa kaikesta tästä rakkaalle poikaiselleni, Zuhanalleni, että ahlerasti rukoilis ja olis hywin oppiwainen ja jumalinen, niin että hänki pääsis tähän puutarhaan; mutta hänellä on pieni tati nimeltä Leena, jonka hänen pitää kanssansa ottaman. Silloin sanoi mies: tapahtukoon niin, mene ja kirjoita hänelle siis!

Sentähden Zuhanani, minun rakas poikaiseni, ole oppiwainen ja rukoile luottawaisesti, ja sano Lipulle ja Jostille että heki owat oppiwaiset ja rukoilewat, niin saatte yhdessä tulla tähän puutarhaan. Tämän kautta ole kätetty kaikkiwaltiaan Jumalan suojelukseen, terwehdi pientä tatiä Leenaa ja anna hänelle minun puolestani suuta. W:na 1530.

Armas isäs
Martti Luther“.

Rehellisyys maan perii.

Joel Silwonen oli kahdentoista ikäinen kun isänsä kuoli. Ketään ei löytnyt, joka hänen elatuskestanansa olis woinut huolta pitää, sillä äitinsä oli kiwuloinen, ettei jaksanut tustkin itseänäkään elättää. Joel päätti sentähden itse hankkia mitä ruuaksensa ja werhofsensa tarwitsi, huojentaaksensa sen kautta äitinsä kuormaa. „Dsaanhan minä lukea ja kirjoittaa ja tehdä kaikellaisia pieniä käsaskareita“, ajatteli hän; „woinenhan toki tulla aikaan kun olen ahlerä, rehellinen ja säästäwäinen“. Hän otti äidiltänsä jäähywäiset ja meni likimaiseen kylään, jossa asui rikas talonisäntä, joka oli ollut hänen isäwainajansa paraimpia ystäwiä. Hänelle ilmoitti Joel surullisen tilansa ja rukoili päästäksensä hänen taloonsa asumaan. „Mielelläni teen työtä aamusta iltaan, jos otatte minun luoffenne“, sanoi hän.

Talonisäntä, Heikki Ponsa, oli auttawainen ja hywäsydäminen mies. Hän suostui Joelin pyyntöön ja sanoi: „kun uskollisesti ja rehellisesti lupaat minua ja minun taloani palwella, niin jää, poikaiseni, jää nyt paikalla luokseni“. Joel lupasi ja Isäntä piti tarkasti silmällä Joelin käytöstä ja töitä.

Wähitellen woitti Joel isäntänsä luottamuksen ja hywätahtoisuuden enemmän ja enemmän. Hän toimitti kaikki hänelle uskotut asiat sekä kotona että kylässä kunollisesti ja rehellisesti. Kärsiwällinen, oppiwainen ja tottelewainen oli hän myös. Heikki Ponsa alkoi rakastaa Joelta niinkuin omaa lastansa; erinomattain piti hän paljon siitä, että Joel oli kaikissa asioissa totinen. Jos jollinkuloin sattui toimittamaan jotakuta wäärin eli toistiin kuin oli käsketty eli unottamaan jotain, sen antoi isänwänsä heti tietää. Joel ei salannut mitään. Kaikesa oli hän uskollinen ja totinen palwelija ja sai

sen kautta koko talonväen ystävähyden ja rakkauden palkinnonensa.

Joelin onnellisuudessa ei olisi nyt puuttunut mitään, jos Heikki Ponsan vanha karjapiika ei olisi ruvennut häntä kovasti vihaamaan. Tämä piika, vanha Leena, panetteli Joelia kaikin tavoin ja tahtoi että hän ajetaisiin talosta pois. Minkätähden niin teki? Sentähden että, kun Joel oli totinen ja katsoi talon parasta, ei Leena saanut tuhata isännän tavaraa, niinkuin ennen oli tehnyt, ja jakaa wotta ja maitoa salaa köyhille sukulaisillensa. Heikki ei toki uskonut Leenan panettelewaista puheita, ja hawaitti wihdoin, kessä wika oli. Kuitenki koetti silloin tällöin Joelin rehellisyyttä, mutta ei huomannut hänessä milloinkaan pienintäkään wilppiä.

Joel kasvoi isommassi ja hänestä tuli funnollinen ja toimellinen mies. Pääsi viimein isäntärensä. Eräänä talwena lähetti Heikki Ponsa hänen ensi kerran woiuor-main kanssa Helsingin kaupunkiin. Joel moi fuormat rehellisesti ja toi niistä rahaa enemmän kuin isäntänsä oli hinnafti määrännyt. Palkinnostfti sitä sai hän 10 hopearuplaa. Mutta vanha Leena oli taas panettelemassa ja kieli kaikellaista waletta Joelin päälle, niinkuin esimerkifti senki, että woista oli kaupungissa saatu enemmän kuin Joel oli sanonut. Tuota ei Heikki uskonut, mutta päätti wielä wiimesen kerran koettaa Joelin wilpittömyyttä. Pani pienen kultarahan Joelin kulkeroon, joka oli hänen nutun taskussa aitasfa. Siellä sai se olla kauwan aikaa. Eräänä päiwänä tuli naapurin renki Joelia tervehtimään. He meniwät aittaan ja Joel löysi kultarahan kulkarostansa. Se ihastutti naapurin renkiä, joka sanoi: „pidä raha tallessa, funne pääsemme kaupunkiin, niin ostamme sillä kallista wiinaa ja juomme sitä halufsemme!“ „Ei“, wastasi Joel, „koska raha ei ole minun, tahdon sen isännälleni näyttää ja tyytyä, kenen se on ja kuinka se minun kulkarooni on tullut“. Joel teki niin ja isäntä lahjoitti kultarahan hänelle. Tästä lähdin ei Heikki milloinkaan epäilyt Joelin rehellisyyttä.

Heikillä oli nuori tyttö nimeltä Eino. Joel rakasti häntä, mutta ei uskaltanut rakkauttansa milloinkaan sanoa Einolle eikä hänen isälleen. Sen älyfti Heikki kuitenkin. Muutamana päiwänä kutsui hän Einon ja Joelin puheellensa ja sanoi: „minä olen nähnyt ja tiedän että rakastatte toistanne. Palkinnostfti uskollisuudestas ja rehellisyydestäs annan sinulle Einon waimokses. Tuolla toisella puolen järwen on minulla, niinkuin tiedät, toinen kontu; sen saatte wiljellästenne ja asuafstenne. Totinen Jumalan pelko asukoon teissä altis ja Jumala autakoon ja suojelekoon teitä aina, rakkaat lapseni!“

Joelin silmistä walui ilofyhneleitä. Eino lististi ja suuteli isäänsä. Sääft pidettiin ja tämä nuori parikunta muutti onnellisena elämään Aholaan, joka oli sen konnun nimi, jonka lahjafti saivat.

Muutamia sanoja översti Sandels'ista.

Juhana Aukusti Sandels syntyi Tukhulmissa v:nä 1764. Kolmentoista vuoden vanhana pääsi hän alalutnantiksi Ruotsin tykkiväkeen, mutta v:nä 1785 muutti rytmestarina Suomen sotajoukkoon ja palveli kiitoksella vuoden 1788—90 sodassa Ruotsin ja Wenäjän valtakuntain välillä. Palkinnoksi urhoollisuudesta tässä sodassa sai hän kunniamerkin. Ensin oli hän majorina Karjalan rakuunajoukossa ja sitte päällysmiehenä pestatussa jääkäri pataljonassa, jonka hän itse kokosi ja toimeen pani. V:nä 1803 sai hän omasta pyynnöstänsä muuton Savon jääkärijoukkoon, jota sitte niin suurella urhoollisuudella ja miehuudella komensi ja johdatti Suomen sodassa vuonna 1808—9.

Sandels oli vahva ja pitkä mies, lähes kolme kynnärää. Näkönsä ja olentonsa oli miehuullinen ja sodallinen. Otsa korkea, tukka ylöspäin kammattuna, nenä kyömä, silmät harmaat, terävät ja tuliset. Ulkonäkönsä kuvasi täydellisesti sitä jaloa, urhoollista ja miehuullista henkeä, joka hänen sielussansa asui ja eläytti hänen töitönsä. Luonnostansa oli hän pikainen, mutta hyväntahtoinen, ja tappelussa aina levollinen. Sen kautta ei hän erhehtynyt milloinkaan, mitä tehdä, mitä olla tekemättä tappelun tulisimmaksi paubussa. Taitonsa, oppinsa ja palava isänmaan rakkautensa anasti hänelle yleisen kunnioituksen ja ystäväyden niin ylhäisiltä kuin alhaisilta, ja kukistamattoman miehuutensa ja uskaliaisuutensa kautta voitti hän sotamiesten täydellisen luottamuksen. Senpätähden kun Sandels komensi, meniwät Suomen pojat vaikka tuleen ja pitivät itsensä silloin voittamattomina, niinkuin tosin olivatki. Vaaroja ja kärsimyksiä ei hän karttanut; hyvät ja pihat päiwät jakoi hän, säästämättä itseänsä, sotamiesten kanssa. Jossa vaara ja tarwis oli suurin, sinne kiiruhti Sandels, ja sepä se oli, joka teki kaikki sotamiehet häntä kohtaan uskollisiksi kumppaneiksi.

Yleensä tappeli Suomen joukko vuoden 1808 sodassa urhoollisesti ja kunniallisesti, mutta ei joka paikassa menestyksellä. Översti Sandelsin sotaliikkeitä ja retkiä seurasi sitä vastaan yleisesti erinomainen onni. Joukkonensa ajoi hän Wenäläiset liki Laatokan rantoihin asti ja matkaansaattoi heille jäähyväisiksi kovasti tuntuvan tappion Wirransalmen tulisessa ja urhoollisessa tappelussa, josta n:rossa 3 puhuimme. Sen perästä korotettiin hän kenraalimajoriksi.

Sandels kuoli v:nä 1831. Norjassa oli hän päälikkönä v. 1819. Suomen asujien sydämissä elää tämän jalon ja urhoollisen miehen muisto aina ja hänen nimeänsä mainitaan kunnioituksella kotimaassamme suvusta sukuun.

Suomessa löytyy 237 metsälinnun laija. Niistä on 28 petolintua, joita sanotaan kotkiksi, haukoiksi, huhkiksi, pöllöiksi j. n. e. Ne ovat: jahtihaukka; muuttokaukka; leivohaukka; pissihaukka; punajalkahaukka; tornihaukka; kyybkyhaukka; varpuishaukka; maakotka eli kokko; kultakotka; iso merikotka; merikotka; kalasääski; himiä haarahaukka; hiirihaukka; riekkolatvasiipi; mehiläislatvasiipi; sinertävä suohaukka; tunturipöllö; haukkapöllö; varpuispöllö; huhkapöllö; metsäpöllö; lyhykorva metsäpöllö; lappipöllö; viirapöllö; kissapöllö; ja helmipöllö.

Petolinnut elävät eläimillä, joita itse jahtaavat ja paikalla syövät; elävien eläinten puutteessa syövät myös kuoleita eläimiä. Heillä on kova, vahva noka, lujat, terävät kynnet, ja lentävät hyvin nopeasti. Naaras on aina suurempi ja väkevämpi kuin koiras. Vettä eivät juo milloinkaan; verta vaan heidän tappamista eläimistä.

Maakotka eli kokko, jonka kuvan tässä näette, on suurin Suomenmaan linnuista; sen siipien väli, levitettyinä, on yli 3 ja useasti 4 kyynärää. Se asuksentelee tavallisesti vuorisissa maapaikoissa, mutta tulee kankahilleki syksyllä ja talvella elatusta hankkimaan. Kotka on lennolta nopea; sanotaan sen lentävän minuutissa 3 tuhatta kyynärää ja siis peninkulman 6 minuutissa. Sillä on semmoinen voima, että jaksaa lennossa kantaa lampaan, eli pienen lapsen. Myös aika-ihmisille saavuttaa se vaaran, jos sen pesää ja poikia rupee hätyyttämään eli ottamaan. Poikiansa rakastavat kotkat hellästi. Orkneysaarilla, Englannin pohjoispuolella, oli vaimo pannut vuoden vanhan lapsensa maalle lepäämään ja pöimi itse sillä aikaa risuja viedäkseen niitä kotiin unissa poltettaviksi. Kotka tuli ja tarttui kynsilänsä lapsen vaatteisiin ja lensi sen kanssa aika vauhtia pois. Itkevän äidin avuksi tuli neljä miestä, jotka soutivat sille saarelle, jossa tiesivät kotkan pesän olevan. Siellä oli lapsi vielä vahingoittamatta. Kotka oli vienyt sen pojillensa ruuaksi, mutta miehet toivat sen surevalle äidille terveenä takasin. Kerran sattui että mies ui saareen, jossa löytyi kotkan pesä; hän otti pojat, pani ne säkkiin ja alkoi uida saaresta pois, mutta kotkan poikien vanhemmat lensivät miehen perästä, karkasivat hänen päällensä ja vahingoittivat hänen niin pahasti, että kuoli.

Merikotka on melkein yhtä suuri kuin maakotka, ja asuksentelee järvien ja meren rannoilla ja elättää itsensä vesilinnuilla, kaloilla ja hylkeillä. Kun satuu nakkaamaan kyntensä vanhaan hylkeen eli suureen haukiin, jota ei jaksaa nostaa, saapi se useasti seurata saaliinsa kanssa veden syvyyteen ja sinne kuolla.

Laulu leivolle.

Miksi meille lensit,
Riemun kuvaus leivohinen?
Eikö koissasi oo
Riemuun kylliksi syitä?
Eikö rakkaus siellä
Kirkkaban taivahan alla
Laksoissa soinit?
Eivätkö ihmiset siellä
Riemun laulujas kyllin,
Huolin lempinehet?

Mut kun tänne tulit:
Laula iloa, armahinen;
Laula lempeä myös,
Taivaan käskyä täytä!
Kylmät rintamme siitä
Rakkauden lämpimän lahjan
Ehkäpä saavat;
Ehkäpä silloin sydänki
Nousee murheiden alta,
Toivon sylvä halaa.

Lausu eikö siellä
Talven tuloa ootetakaan?
Lausu eivätkö myös
Siellä ihmiset jolloin
Tähtitaivahan alta,
Hankien hoitojen päältä
Katsoa soisi
Tuhannen järvien maata,
Rientoa Pobjolan kansan,
Pohjan lempeäki.

Hetk' on meillä kesä,
Poes katoat, kultahinen,
Pois myös riemusi viet,
Talteen talveksi kätket;
Vaiko jäänehet tänne!
Kyllä me sulle
Lämpimän laaimme täällä.
Mut hukkaan sua kiellän —
Terve teillesi vaan!

Arvoituksia.

Selitys viime n:ron arvoituksiin: 11) sormuksella; 12) pale.

13) Pikkarainen piilitsä, uuden linnan vartija. Mikäs se on?

14) Kellä kieli pääläella?

Djennuffia. Basten Sittaren 5 n:sa, alussa kertomusta „turmelija“ seifoo „juoduttawain“, josta pitää olla „juowuttawain“; n:sa 6, kertomuksessa pieni piilaja, seifoo keskellä kolmannen stwun ensimmäisellä pästöllä „eli naaras“; lue „oli naaras“. Lopulla samaa kertomusta seifoo „ei Jumala laaki“; lue laake.

Tämän n:ron toimitti

J. P.

Selfingissä.

Suomalaisen Kirjallisuuden-seuran kirjapainossa.

Painoluwan antanut: L. Heimburger.